

Vlaams
Parlement

ingediend op **1629** (2017-2018) – Nr. 1
19 juni 2018 (2017-2018)

Voorstel van resolutie

van Peter Wouters, Joris Poschet, Lionel Bajart, Elke Sleurs,
Katrien Schryvers en Marius Meremans

betreffende voorstellen voor het versterken
van de beleidsdomeinoverschrijdende aanpak
tegen grensoverschrijdend gedrag

TOELICHTING

Grensoverschrijdend gedrag is de overkoepelende term voor situaties waarin iemand geconfronteerd wordt met seksuele handelingen of overgehaald, gemanipuleerd of gedwongen wordt om seksuele handelingen te verrichten zonder dat die persoon dat zelf wil. Sensoa omschrijft seksueel grensoverschrijdend gedrag als volgt: "Seksueel grensoverschrijdend gedrag en de bijhorende ervaringen van de betrokkenen gaat over gebeurtenissen zonder of met fysiek contact: zien van of geconfronteerd worden met seksueel gedrag, seksuele opmerkingen, aanraken, zoenen, uitkleden, penetratie. Het gaat zowel om directe als om mediagerelateerde ervaringen (pikante foto's ongewenst doorsturen bijvoorbeeld).".

Het is daarbij ook belangrijk om te verwijzen naar de sterke opkomst van nieuwe fenomenen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, zoals sexting en misbruik online.

Een specifieke kwetsbare groep zijn minderjarigen. Uit cijfers blijkt dat zij vaak geconfronteerd worden met seksueel grensoverschrijdend gedrag en misbruik. In 2011 bevroeg het Kinderrechtencommissariaat 1925 kinderen en jongeren over die thematiek. Van de 1925 bevraagde kinderen en jongeren vulden 680 respondenten (35%) de gezinsvragenlijst in, 824 respondenten (43%) de schoolvragenlijst en 421 respondenten (22%) de vrijetijdsvragenlijst. De conclusie in het rapport 'Geweld, gemeld en geteld' van het Kinderrechtencommissariaat luidde als volgt: "(...) binnen de schoolcontext wordt ongeveer 33% van de leerlingen met seksueel overschrijdend gedrag geconfronteerd. Naar de populatie toe betekent dit dat ongeveer 180.000 leerlingen te maken krijgen met ongewenste lichamelijke aanrakingen, met aanrakingen van geslachtsdelen of met ongewenst kussen. Binnen het gezin blijkt 7% van de minderjarigen ervaring te hebben met de verschillende vormen van seksueel overschrijdend gedrag. Om en bij de 27.000 kinderen en jongeren worden tegen hun zin begluurd, aangeraakt of seksueel geïntimideerd. Binnen de sportsector is dat 10%, binnen jeugdbewegingen 3%."

Van de kinderen die in 2016 bij een vertrouwenscentrum kindermishandeling werden gemeld, ging het bij 15% om een melding voor seksueel misbruik, meer bepaald om 220 van de 1466 gemelde kinderen. Ook het Sexpertonderzoek (Buysse e.a., 2013) stelt dat de leeftijd van 10 tot 13 jaar een kwetsbare leeftijd is. In 2016 telden de politiestatistiek 11.102 registraties van klachten in verband met verkrachtingen en aanranding, waarbij bij een groot deel van de feiten minderjarigen het slachtoffer waren. Daarbij komt dan nog dat heel wat slachtoffers geen klacht indienen. Door de getuigenissen in het voorbije jaar voelen slachtoffers zich anderszins wel gesterkt om zelf hun verhaal te kunnen en durven vertellen. De problematiek van grensoverschrijdend gedrag zorgde ook voor verschillende acties op de sociale media. Vlaanderen kende al de campagne 'Wij overdrijven niet', in Frankrijk had men 'Balance ton porc' en wereldwijd genereerden de '#MeToo'-getuigenissen veel aandacht.

Uit de hoorzittingen in de commissie Grensoverschrijdend Gedrag in het Vlaams Parlement is gebleken dat niet alleen volwassenen grensoverschrijdend gedrag plegen tegen jongeren, maar dat het ook gebeurt tussen jongeren onderling. En hoewel meisjes vaker slachtoffers zijn en jongens vaker plegers, moet er wel degelijk rekening gehouden worden met jongens die slachtoffer worden van grensoverschrijdend gedrag. Een andere vaststelling is dat de meeste daden van grensoverschrijdend gedrag gepleegd worden door een bekende, vooral door iemand uit het gezin of de familie, of iemand uit de naaste omgeving. Vaak start het proces van grensoverschrijdend gedrag met 'grooming': op een bewuste manier wordt eerst het vertrouwen van het slachtoffer en van de omgeving gewonnen.

Verschillende experts in de hoorzittingen gaven te kennen dat er, naast een bestraffend beleid, zeker ook preventief moet worden gewerkt. Inzetten op die preventie is belangrijk, maar niet altijd even gemakkelijk. Het aanpakken van grensoverschrijdend gedrag vereist immers ook een mentaliteitswijziging in de samenleving. Er moet gewerkt worden aan een cultuur waarin gemakkelijker kan worden gepraat over gevoelens, seksualiteit en problemen. Slachtoffers moeten daarbij de taal en ruimte krijgen om te praten over hun ervaringen en ze moeten een warme omgeving vinden waarin met het nodige respect geluisterd wordt naar hun verhalen. Die omslag kan er uiteraard niet alleen vanuit acties van de overheid komen, maar de Vlaamse overheid moet wel haar steentje bijdragen en in die problematiek een voortrekkersrol spelen. Dit voorstel van resolutie is er dan ook op gericht om het bestaande beleid te versterken en waar nodig vereiste aanvullingen te verstrekken.

Sinds 2011 zet de Vlaamse Regering in op een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak, onder andere door de mededeling van 23 september 2011 en de ondertekening in het Vlaams Parlement op 29 februari 2012 van de engagementsverklaring door de betrokken sectoren ter bescherming van de seksuele integriteit van de minderjarige. Zo werd op 12 maart 2012 de hulplijn 1712 opgericht als het aanspreekpunt voor alle vormen van geweld, misbruik en kindermishandeling. In 2013 kwamen er bij de hulplijn 3250 oproepen binnen over 2862 personen, in 2014 waren dat 4676 oproepen over 4832 personen, in 2015 kwamen er 4707 oproepen binnen over 5934 personen en in 2016 waren dat 4596 oproepen over 6272 personen. In 2016 werd er overigens ook ingezet op het kindvriendelijker maken van de website van het meldpunt 1712 door het lanceren van een pagina voor de plus-13-jarigen en een pagina voor de min-13-jarigen. Uit het Jaarverslag 2017 van de hulplijn 1712 blijkt dat, hoewel in 95% van de gevallen volwassenen contact opnemen met 1712, de kindvriendelijke websites wel stilaan aan bekendheid winnen bij kinderen en jongeren. In 2018 worden ook de openingsuren verruimd en wordt er een chatfunctie geïnstalleerd. Om nog dichterbij de leefwereld van de jongeren te komen en zo de drempel te verlagen om grensoverschrijdend gedrag te melden en erover te praten, startte Child Focus in 2012 al met de chatbox nupraatikerover.be. Op 1 september 2014 nam het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel de chatbox over, met de bedoeling om nog een stap verder te gaan en naast ondersteuning, informatie en doorverwijzing ook advies te geven en zo de jongeren naar hulpverlening toe te leiden. Uit de hoorzittingen bleek dat ook Awel, het anonieme aanspreekpunt voor kinderen en jongeren, zeer laagdrempelig is. De mogelijkheid om bijvoorbeeld te chatten tot 's avonds laat, zorgt immers voor een grote bereikbaarheid bij jongeren. Daarnaast werd er de voorbije jaren sterk ingezet op de verdere invoering van het 'Raamwerk Seksualiteit en Beleid' van Sensoa en Child Focus, in nauw overleg met de betrokken partners en administraties. Ondertussen werd ook het Vlaggensysteem, een methodiek om seksueel gedrag van kinderen en jongeren correct in te schatten en erop te reageren, verder uitgerold.

De indieners van dit voorstel van resolutie stellen vast dat er al heel wat instrumenten bestaan die gebruikt kunnen worden in de preventie van grensoverschrijdend gedrag. Toch blijkt uit reacties van het werkveld ook dat de instrumenten vaak nog te weinig bekend of gebruikt worden in het veld. Met dit voorstel van resolutie willen de indieners niet opnieuw het warme water uitvinden, maar willen ze integendeel bestaande instrumenten die al goede diensten hebben geleverd, beter en efficiënter inzetten in het werkveld: in scholen, zorginstellingen, jeugdbewegingen, kunstorganisaties, muziekacademies, sportclubs enzovoort. Daarom is het belangrijk dat informatie over de verschillende instrumenten (Vlaggensysteem, aditi, (n)iets mis mee?! enzovoort) en hun werking opgenomen wordt in de opleidingen van bijvoorbeeld leerkrachten, trainers en jeugdmonitoren.

Op 16 maart 2018 werd www.grenslijn.be gelanceerd, een gezamenlijk initiatief van de ministers bevoegd voor Welzijn, Onderwijs, Jeugd en Sport. Grenslijn.be

biedt professionals en vrijwilligers die actief zijn in jeugdhulp, onderwijs, sport, welzijn, kinderopvang en jeugdwerk een kennisplatform rond grensoverschrijdend gedrag.

Naast een noodzakelijke beleidsdomeinoverschrijdende aanpak moet er tegelijkertijd ook ruimte zijn voor acties en maatregelen op maat van een sector. De welzijnssector werkt op een andere manier dan de sportsector, net zoals het onderwijs een heel andere context heeft dan de jeugdsector. Ook de cultuur- en mediasectoren hebben hun eigenheden. Naast het versterken van beleidsdomeinoverschrijdende maatregelen voor grensoverschrijdend gedrag, vragen de indieners van dit voorstel van resolutie ook dat rekening wordt gehouden met de eigenheid van de verschillende sectoren, zoals ook de hoorzittingen duidelijk hebben gemaakt.

Het onderwijs kan een belangrijke sleutel zijn in de preventie. Vandaag bevatten de vakoverschrijdende eindtermen al belangrijke hefboomen om te werken aan seksuele en relationele vorming. Jongeren leren om op een open en positieve manier te praten over seksualiteit en seksueel gedrag, rekening houdend met het feit dat het ook normaal is dat pubers alles rondom seksualiteit ontdekken. Het taalgebruik, waarover slachtoffers nu soms nog niet beschikken, kan op die manier aangereikt worden. Het stellen van grenzen, het kennen van je eigen grenzen en het respecteren van de grenzen van andere personen, moeten meer benadrukt worden. Met het nieuwe kaderdecreet op de eindtermen – het decreet van 25 februari 1997 tot wijziging van het decreet basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs, wat onderwijsdoelen betreft, en tot wijziging van de decreten Rechtspositie onderwijspersoneel – worden eindtermen ontwikkeld vanuit zestien sleutelcompetenties, waaronder competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn, en op het vlak van lichamelijke, geestelijke en emotionele gezondheid en sociaal-relationale competenties. Dat nieuwe kaderdecreet wijzigt de status van de vakoverschrijdende eindtermen van na te streven elementen naar te realiseren onderwijsdoelen. Dat vereist de nodige ondersteuning van de leerkrachten door voldoende aandacht tijdens de opleiding en aanvullende vormen voor leerkrachten, zodat ze instrumenten aangereikt krijgen waarmee ze aan de slag kunnen gaan. Anderzijds moet uiteraard ook benadrukt worden dat dit niet uitsluitend de taak is van leerkrachten, maar ook van ouders, het gezin, andere opvoeders enzovoort.

Binnen zorginstellingen zijn er dan weer vaak specifieke behoeften aan vorming of begeleiding, als het op grensoverschrijdend gedrag aankomt: verschillende voorzieningen werken immers ook vaak voor een specifieke doelgroep. Een woonzorgcentrum zal op een andere manier met situaties van grensoverschrijdend gedrag geconfronteerd worden dan een jeugdinstelling of een voorziening voor personen met een beperking. Het gaat hier ook niet alleen over grensoverschrijdend gedrag van een zorgverlener tegenover een patiënt, maar zeker ook van patiënten of bewoners onderling.

Ook de cultuur- en mediasector werkt in een specifieke context en vraagt de nodige aandacht. Vaak werken mensen daar onder specifieke statuten, bijvoorbeeld als freelancers. Daardoor is het moeilijk om die personen in die sector op een consistente manier te informeren, te begeleiden of te adviseren over grensoverschrijdend gedrag.

De vrijetijdssector, en dan vooral de jeugd- en sportsector, wordt gekenmerkt door het grote aantal vrijwilligers die daar aan de slag zijn. De indieners van dit voorstel van resolutie zijn van mening dat organisaties en verenigingen nog beter geïnformeerd en geadviseerd moeten worden over de stappen die ze kunnen zetten om volwassenen die een verantwoordelijkheid dragen ten opzichte van minderjarigen, zoals jeugdmonitors en sporttrainers, in te schakelen in een breder positief pedagogisch beleid.

Wat het uittreksel van het strafregister 569-2 betreft, zijn de indieners van mening dat dit een aanvulling op het gevoerde beleid kan vormen. Daarom vragen ze een verplichting van een uittreksel van het strafregister 569-2 voor alle volwassenen die in loondienst zijn of als zelfstandige werken én een verantwoordelijkheid dragen voor minderjarigen.

Ook op andere vlakken van het preventieve onderdeel zetten de sport- en jeugdsector al in. Zo wordt er in de sportsector al sterk ingezet op de aanspreekpunten integriteit en een kwaliteitsvol integriteitsbeleid via de samenwerkingsovereenkomsten met de sportfederaties. Ook in de jeugdsector komen er al meer aanspreekpunten integriteit, waar iedereen met vragen terecht kan.

Een belangrijke sleutel tot een beter preventief beleid ligt ook bij het lokale beleidsniveau. De Vlaamse overheid moet met de lokale besturen de dialoog aangaan over responsabilisering in de problematiek van grensoverschrijdend gedrag. Het label 'kindvriendelijke steden en gemeenten' is bij uitstek een instrument dat de Vlaamse overheid kan aangrijpen om de lokale besturen te stimuleren beter te doen, zonder daarbij te vervallen in 'regulitis'.

Hoewel we vooral willen inzetten op het preventieve deel, mogen we het curatieve ook niet vergeten. Als er sprake is van grensoverschrijdend gedrag, moet de stap naar hulpverlening zo klein mogelijk zijn. Slachtoffers en mensen die vragen hebben over bepaalde situaties, weten vaak niet goed waar ze terecht kunnen. De stap naar de politie is vaak te groot en daarom moet de weg naar multidisciplinaire hulpverlening gemakkelijker worden. Zo zijn de eerste federale proefprojecten van start gegaan van de zorgcentra seksueel geweld. Het centrum aan het Universitair Ziekenhuis van Gent kreeg van bij de opening begin november tot eind februari al 77 meldingen binnen. De twee andere centra, in Brussel en in Luik, vingen respectievelijk 148 en 40 mensen op, wat het totaal op 265 brengt. Van de slachtoffers die zich aanmelden, is een op de vier jonger dan 18 jaar. Het is hier dus van primordiaal belang om geen wildgroei aan meldpunten en organisaties te creëren of te laten bestaan. De Vlaamse overheid kan zorgen voor een duidelijke toeleiding naar een beperkt aantal instanties, zodat te veel doorverwijzingen en onduidelijkheden vermeden worden. Want ook die kinken in de kabel zorgen ervoor dat slachtoffers hun verhaal niet zullen of kunnen doen.

Om het curatieve beleid te kunnen evalueren, is een verbeterd registratiesysteem, dat bruikbaar is voor verschillende sectoren, noodzakelijk. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat de bestaande ondersteuning en regelgeving voortdurend verbeterd kunnen worden. Het is dus allerminst een maatregel die op bestraffing gericht is. Het bestaande gebrek aan cijfers en opvolging dat vandaag de dag bestaat, moet ook weggewerkt worden.

Peter WOUTERS
Joris POSCHET
Lionel BAJART
Elke SLEURS
Katrien SCHRYVERS
Marius MEREMANS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1), waarin de Vlaamse Regering het engagement aangaat om actief verder in te zetten op de strijd tegen misbruik en geweld. De acties zouden gecontinueerd worden en de bereikbaarheid van de hulplijn 1712 vergroot. Daarnaast zou verder werk gemaakt worden van de uitvoering van de resolutie betreffende de erkenning van de slachtoffers van historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen en het omgaan met geweld in het algemeen (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2475/3), de aanbevelingen van het expertenpanel historisch misbruik en het project misbruik in gezagsrelaties;
- 2° het actieplan van de Vlaamse Regering van 29 januari 2016 betreffende de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, de jeugd- en de sportsector;
- 3° de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid en Gezin 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 125/1), waarin het volgende is opgenomen: "We ontwikkelen een beleid dat gericht inzet op de uitvoering, versterking en verankering van acties die bijdragen tot de preventie en aanpak van geweld, misbruik en kindermishandeling. We streven daarbij telkens naar consistentie en afstemming met evoluties in de beleidsdomeinen onderwijs, sport, binnenlandse zaken (politie) en justitie.";
- 4° de beleidsnota Onderwijs 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 133/1), waarin de school als veilige omgeving omschreven staat: "Scholen moeten een veilige en warme omgeving zijn, waar leerlingen zich goed voelen en fysiek en mentaal gezond zijn.";
- 5° de beleidsnota Jeugd 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 127/1), waarin wordt ingezet op het label kindvriendelijke steden en gemeenten: "Een kindvriendelijke stad of gemeente is een gemeenschap die zich ertoe verbindt de rechten van het kind te realiseren en te implementeren. Tegelijk kan kindvriendelijkheid gehanteerd worden als barometer voor lokaal beleid dat de leefbaarheid voor iedereen, in het bijzonder voor kinderen en jongeren, verhoogt. De lat voor beleid leggen op niveau van de meest kwetsbare burgers, o.a. kinderen, maakt dat je beleid iedereen in ogenschouw neemt. Kindvriendelijkheid is dan een toets voor een toegankelijke en open samenleving.";
- 6° de beleidsnota Sport 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 143/1), waarin aandacht wordt besteed aan integriteit: "Gezond en ethisch sporten zijn zeer verwante thematieken. Het gaat telkens om sporten op een verantwoorde en verantwoordelijke manier, waar zorg wordt besteed aan iemands fysieke en psychische integriteit, maar ook aan maatschappelijke verantwoordelijkheid en sociaal welzijn.";
- 7° de resolutie betreffende de opvolging van de aanbevelingen van de bijzondere Kamercommissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk (*Parl.St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1148/4);
- 8° de aanbevelingen van de bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk, van de Kamer van Volksvertegenwoordigers;

- 9° het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, in het bijzonder artikel 19, dat de verdragsstaten oplegt om “alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied [te nemen] om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft”, waarbij deze maatregelen zo nodig “doeltreffende procedures [moeten] omvatten voor de invoering van sociale programma’s om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling (...) en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.”;
 - 10° het decreet van 12 februari 2010 houdende instemming met het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, opgemaakt in Lanzarote op 25 oktober 2007 (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 135/3);
 - 11° het charter inzake grensoverschrijdend gedrag, ondertekend door alle instellingen hoger onderwijs op 21 maart 2018;
 - 12° het voorstel van resolutie ingediend op 20 februari 2014 betreffende de erkenning van de slachtoffers van historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen en het omgaan met geweld in het algemeen (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2475/1);
 - 13° de resolutie aangenomen op 2 april 2014 die ertoe heeft geleid dat er een tijdelijke erkennings- en bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen werd opgericht;
 - 14° het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 449/1), dat aan het tussentijdse rapport het actieplan Integriteit als nieuwe actie heeft toegevoegd;
 - 15° het rapport ‘Geweld, gemeld en geteld’ van het Kinderrechtencommissariaat uit 2011;
 - 16° het Nationaal Actieplan Gendergerelateerd Geweld 2015-2019, dat voor het eerst specifieke aandacht aan gendergerelateerd geweld heeft geschonken;
 - 17° de hoorzittingen in het Vlaams Parlement in de commissie Grensoverschrijdend Gedrag (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1357/1-18);
- overwegende dat:
- 1° grensoverschrijdend gedrag op korte en lange termijn (zware) psychische en lichamelijke gevolgen kan hebben, aanleiding kan geven tot ontwikkelingsstoornissen en gedragsproblemen, en gevolgen kan hebben voor (toekomstige) sociale contacten en intieme relaties;
 - 2° coherent en consistent beleid voeren, zowel preventief als curatief, ten aanzien van slachtoffers en daders van seksueel misbruik een voorwaarde is voor een krachtadig beleid;
 - 3° het belang van preventie en proactief handelen van groot belang is om ongewenst grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan;
 - 4° de getuigenissen en de cijfers erop wijzen dat een daadkrachtig beleid nodig blijft;
 - 5° de bekendheid van 1712 en andere hulplijnen zoals Awel, nupraatikerover.be, CLBChat enzovoort, een blijvend werkpunt is;
 - 6° er al heel wat instrumenten bestaan om een preventief en curatief beleid inzake grensoverschrijdend gedrag te voeren, maar die voorlopig nog niet ten volle overal in de praktijk en in het werkveld worden ingezet;

- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° de lopende en geplande beleidsacties in het kader van de actieplannen voor de bevordering en bescherming van de fysieke, psychische en seksuele integriteit van de minderjarige in de jeugdhulp en de kinderopvang, het onderwijs, en de jeugd- en sportsector voort te zetten en daadkrachtig uit te voeren;
 - 2° het Raamwerk Seksualiteit en Beleid, zoals dat al bestaat voor het onderwijs, de kinderopvang, het jeugdwerk, de integrale jeugdhulp en de sportsector, in overleg met de betrokken sectoren te evalueren en te verbeteren, en daarnaast te bekijken in welke mate er behoefte is aan een uitbreiding naar andere sectoren;
 - 3° erover te waken dat ook de nieuwe eindtermen een voldoende versterking bieden aan seksuele en relationele vorming en ervoor te zorgen dat die aandacht ook blijkt uit de leerplannen van de onderwijsverstrekkers en de opvolging door de onderwijsinspectie, zodat in het leerplichtonderwijs die versterking van seksuele en relationele vorming vorm krijgt. Daarnaast wordt gevraagd om de dialoog aan te gaan met de instellingen van hoger onderwijs die de lerarenopleiding aanbieden, opdat leerkrachten verder of blijvend gevormd worden om met dit thema om te gaan;
 - 4° de verschillende instrumenten en tools in de verschillende beleidsdomeinen en velden verder in kaart te brengen, duurzaam te evalueren en bij te sturen, zoals Grenslijn momenteel doet, en daarnaast te stimuleren om die instrumenten en tools meer en beter in te zetten in de praktijk over verschillende beleidsdomeinen heen;
 - 5° prioriteit te blijven geven aan de uitbreiding van zowel de bekendheid als de bereikbaarheid van 1712, nupraatikerover.be, Awel, CLBChat en Stop it now, zodat de toeleiding naar die hulplijnen en de doorverwijzing naar hulpverlening, en zo nodig naar hulpdiensten en politie, gemakkelijker worden onder andere door langere openingstijden, chatfuncties en, als dat relevant is, een betere zichtbaarheid van hulplijnen op websites van organisaties en verenigingen die gesubsidieerd worden door de Vlaamse overheid;
 - 6° werk te maken van een performant registratiesysteem van meldingen van grensoverschrijdend gedrag, al dan niet onder de koepel van 1712, dat sectoroverschrijdend gebruikt kan worden en kan bijdragen aan beleids-evaluatie en verbetering;
 - 7° verdere ondersteuning en opleiding te organiseren voor aanspreekpunten integriteit, zowel voor gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde organisaties en verenigingen uit alle sectoren die daar behoefte aan hebben;
 - 8° de dialoog te blijven aangaan met de verschillende sectoren om te analyseren hoe de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag sterker uitgebouwd kan worden in het kwaliteitsbeleid van de organisaties en verenigingen, rekening houdend met de eigenheid van de sector, en die aanpak te evalueren en eventueel bijvoorbeeld op basis van een risicoanalyse bij te sturen;
 - 9° bij de beoordeling van het label 'kindvriendelijke steden en gemeenten' aandacht te schenken aan het lokale beleid dat gericht is op de preventie en aanpak van grensoverschrijdend gedrag;
 - 10° in samenspraak met relevante actoren te onderzoeken of nieuws- en informatieberichtgeving over geweld op kinderen en jongeren en over misbruik van hen, of zelfs fictie waarin geweld ten aanzien van jongeren voorkomt, het voorwerp kunnen uitmaken van mediarichtlijnen over de vermelding van de hulplijn 1712, naar het voorbeeld van de richtlijnen over berichtgeving rond zelfdoding (1813);
 - 11° het uittreksel van het strafregister 569-2, het model bestemd voor het uitoefenen van een activiteit in contact met minderjarigen (artikel 569, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering) te verplichten voor werknemers die in loondienst zijn of als zelfstandige werken én die een verantwoordelijkheid dragen over minderjarigen;

12° de problematiek van grensoverschrijdend gedrag onder de aandacht te houden van politie en justitie, en in het bijzonder in te zetten op een actievere informatie-uitwisseling met de betrokken verenigingen en organisaties over lopende onderzoeken en veroordelingen inzake zedenfeiten door middel van onder andere het inzetten van contactmagistraten, zoals nu al in de onderwijssector gebeurt.

Peter WOUTERS
Joris POSCHET
Lionel BAJART
Elke SLEURS
Katrien SCHRYVERS
Marius MEREMANS